

Kramářské tisky

**a projekt KNM
Špalíček**

Zaměření práce

❑ Historie kramářských tisků

❑ Popis projektu Špalíček

Historie kramářských tisků

- ❑ **Co jsou kramářské tisky**
- ❑ **Výroba kramářských tisků**
- ❑ **Tematika kramářských tisků**
- ❑ **Autoři a distributoři tisků**
- ❑ **Život kramářských tisků mezi lidem**

Co jsou kramářské tisky

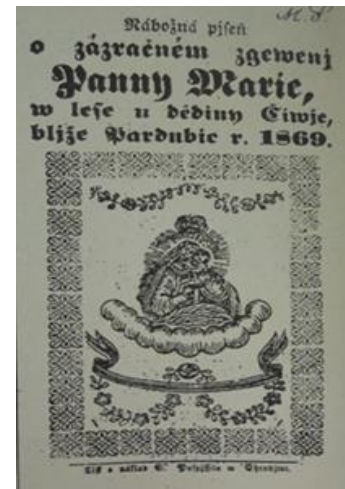
- ❑ Pololidový literární projev 17. – 19. století
- ❑ Mezidobí mezi lidovou slovesností a uměleckou lit.
- ❑ Mají zábavnou, ideologickou, sdělovací funkci
- ❑ Autoři jsou většinou ze středních vrstev obyvatelstva
- ❑ Opisují historické události, senzace, zázraky, novinky
- ❑ Byli nejběžnějším komunikačním prostředkem
- ❑ Předchůdci dnešních novin
- ❑ Komerční charakter

Výroba kramářských tisků

- ❑ Tiskárny ve velkých i malých městech
- ❑ Od roku 1648 do konce 19. století 216 tiskařů
- ❑ Tiskne se na nekvalitní papír – hadrový, dřevitý
- ❑ Formát je nejčastěji šesnácterkový (8x10cm)
- ❑ Obvykle 1 modlitba či píseň na 1 tisk
- ❑ Psalo se frakturovým písmem, později latinkou
- ❑ Tisky většinou neobsahují notaci, jen doporučený nápěv

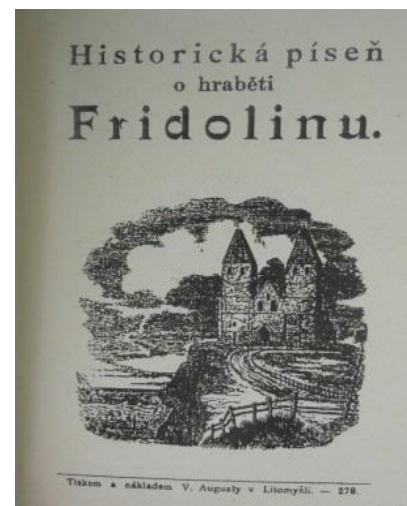
Zdobení kramářských tisků

- ❑ Zdobení titulního listu
- ❑ Zdobené technikou dřevořezu, později dřevorytu či ocelorytu
- ❑ Používání obrázků – často neodpovídají obsahu
- ❑ Kromě obrázků ke zdobení používané figurální viněty, linky
- ❑ Lepší prodej zdobených tisků

Tematika kramářských tisků

❑ Historicko-zpravodajská

❑ Náboženská tematika

Kramářské tisky a projekt KNM - Špalíček, Marta Lelková,
Brno 2014

Historicko-zpravodajská tematika

- Patří k nejstarším světským kramářským písním
- Informuje o soudobých událostech, válkách, revolucích
- Turecká tematika
- Přírodní katastrofy
- Mordýřské historie
- Žertovné písně
- Politické dění
- Milostná tematika
- Vojenské písně
- Náměty středověkých povídek

Náboženská tematika

- ❑ Hlavně katolicky orientovaná tematika
- ❑ Velká skupina písní o zázracích
- ❑ Legendické písně např. o svaté Kateřině
- ❑ Biblická tematika (o Ježiši Kristu, Panně Marii, o svatých)
- ❑ Modlitby
- ❑ Pověrečné písně

Autoři a distributoři kramářských tisků

- ❑ Autoři a zpěváci byly považováni za tuláky a komedianty
- ❑ Cenzura jim často zakazovala živnost
- ❑ Kramářské tisky šířili drobní obchodníci ve svých krámech
- ❑ Prodávali se na jarmarcích
- ❑ Byli levné, nejčastěji za 2 krejcarey
- ❑ Zpěv byl doprovázen hrou na flašinet, housle, harmoniku

**Dvojice písničkářů z
konce minulého století
před parodistickým
obrazem k písni o
loupežných vrazích
Schenkovi a
Schlossarkovi.**

**Fotografie byla
pořízená v ateliéru
novopackého
fotografa.**

Život kramářských tisků mezi lidmi

- ❑ Písničky lidé kupovali a schraňovali
- ❑ Vázali je do špalíčku vysokých až 10 cm
- ❑ V domácnostech jim náležela čestná místa
- ❑ Špalíček vypovídá o zájmech a vkusu jeho majitele

Špalíček – projekt digitální knihovny KNM

- ❑ Co je ŠPALÍČEK
- ❑ Co si můžeme v Špalíčku prohlédnout
- ❑ Pro koho je Špalíček určen

Co je digitální knihovna ŠPALÍČEK

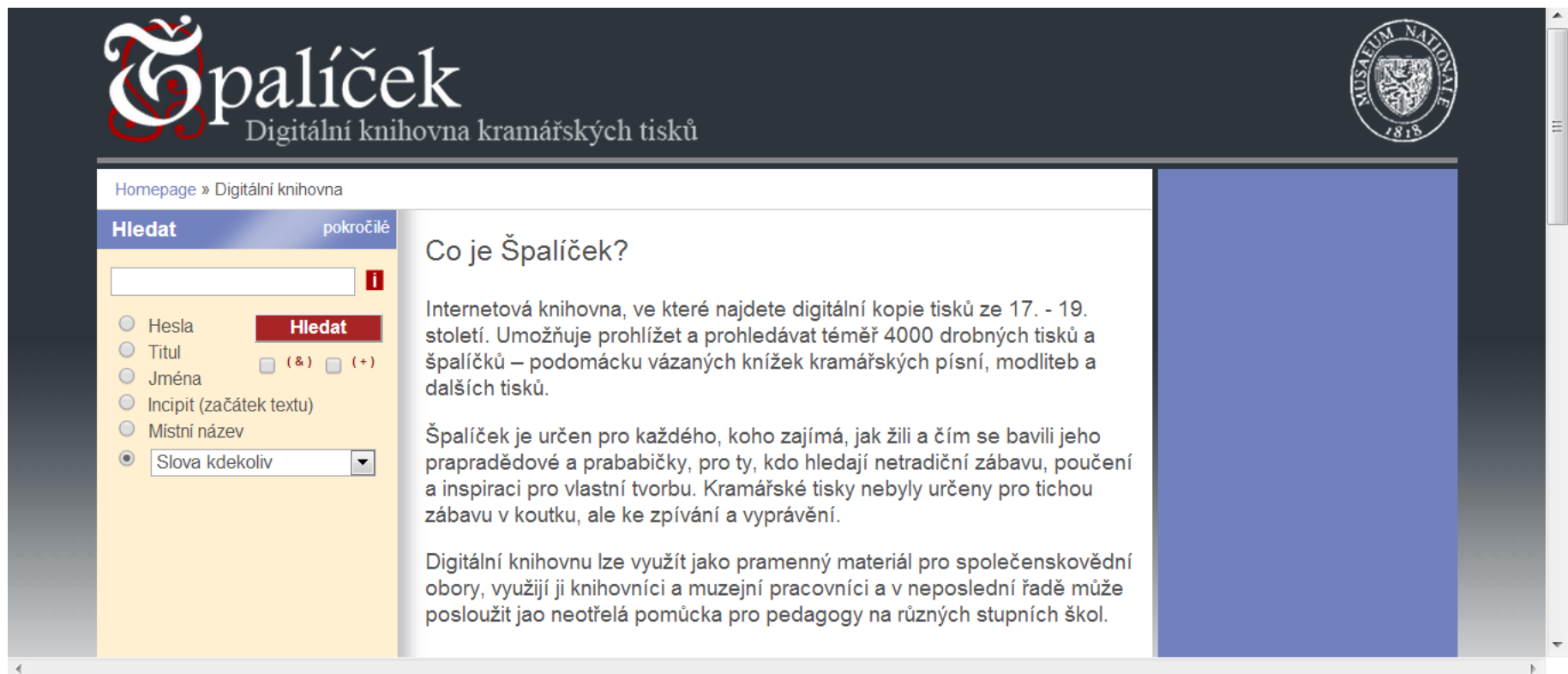
- Je to projekt KNM, dotován MK ČR
- Realizován byl v letech 2008 - 2011
- Zpřístupňuje online - zdigitalizované kramářské tisky ze sbírky NM
- Je otevřený pro přidávání dalších digitalizovaných tisků i z jiných sbírek
- Je snaha pořídit doslovný přepis každého originálu

Co si můžeme v ŠPALÍČKU prohlédnout

- ❑ Asi 4000 drobných kramářských tisků
- ❑ Je to výběr z 35 000 sbírkových předmětů
- ❑ Digitální obrazce máme k dispozici ve formátu JPG
- ❑ Můžeme použít jednoduchého i pokročilého vyhledávání
- ❑ Vyhledávat můžeme podle názvu, klíčových slov, témat

Digitální knihovna ŠPALÍČEK

- úvodní stránka rozhraní

The screenshot shows the homepage of the Špalíček digital library. At the top left is the logo 'Špalíček' with the subtitle 'Digitální knihovna kramářských tisků'. At the top right is the seal of the National Museum (MUSEUM NATIONALE 1818). Below the logo is a breadcrumb trail: 'Homepage » Digitální knihovna'. A search bar is located on the left, with a 'Hledat' button and a 'pokročile' link. Below the search bar are radio buttons for search criteria: Hesla, Titul, Jména, Incipit (začátek textu), Místní název, and Slova kdekoliv (selected). A 'Hledat' button is also present. The main content area is titled 'Co je Špalíček?' and contains two paragraphs of text. The right side of the page is a solid blue vertical bar.

Homepage » Digitální knihovna

Hledat pokročile

Hesla Titul Jména Incipit (začátek textu) Místní název Slova kdekoliv

(&) (+)

Hledat

Co je Špalíček?

Internetová knihovna, ve které najdete digitální kopie tisků ze 17. - 19. století. Umožňuje prohlížet a prohledávat téměř 4000 drobných tisků a špalíčků – podomácku vázaných knížek kramářských písní, modliteb a dalších tisků.

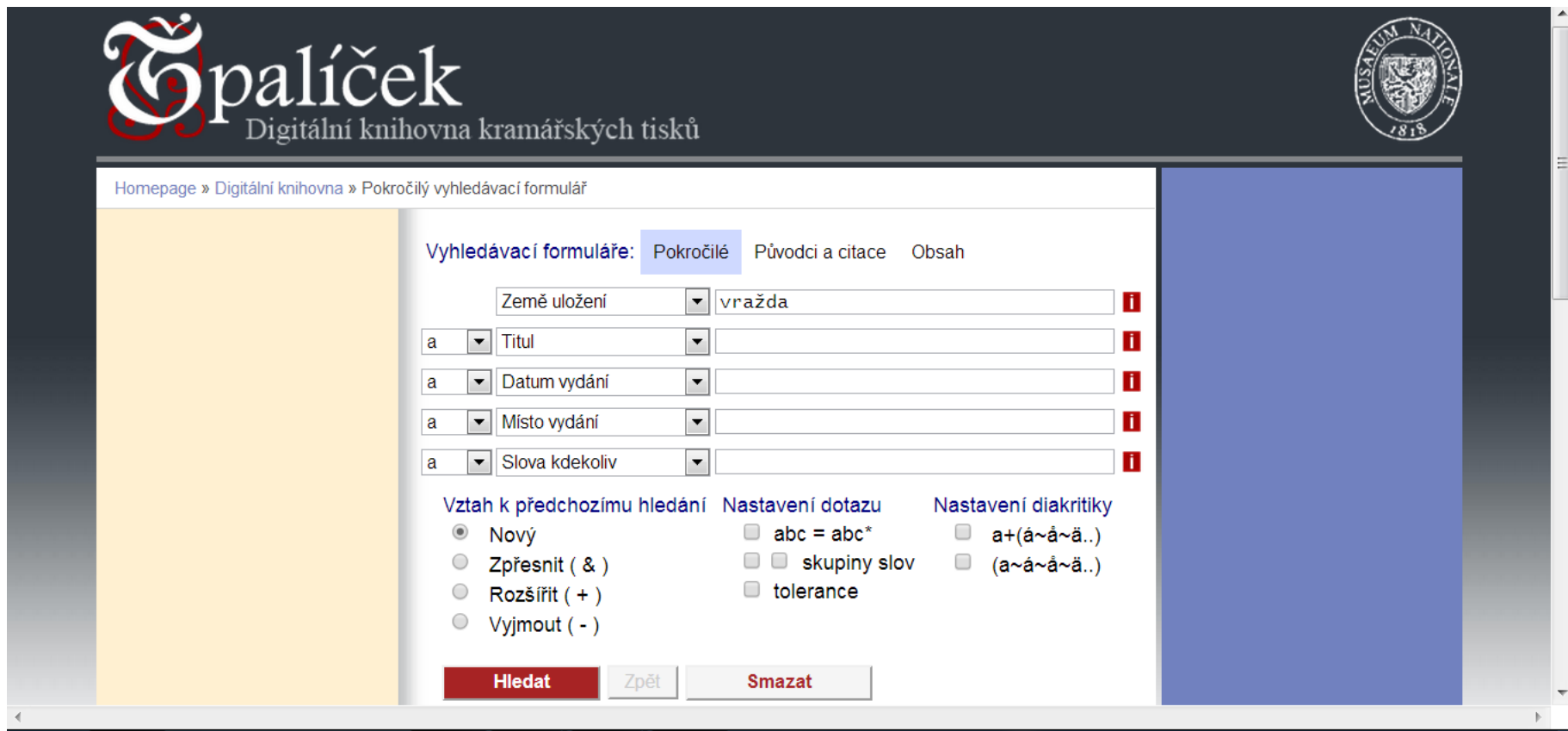
Špalíček je určen pro každého, koho zajímá, jak žili a čím se bavili jeho prapradědové a prababičky, pro ty, kdo hledají netradiční zábavu, poučení a inspiraci pro vlastní tvorbu. Kramářské tisky nebyly určeny pro tichou zábavu v koutku, ale ke zpívání a vyprávění.

Digitální knihovnu lze využít jako pramenný materiál pro společenskovední obory, využijí ji knihovníci a muzejní pracovníci a v neposlední řadě může posloužit jako neotřelá pomůcka pro pedagogy na různých stupních škol.

Zdroj: <http://dbase.aipberoun.cz/spalicek/>

Digitální knihovna ŠPALÍČEK

- možnost pracovat v pokročilém vyhledávacím formuláři

The screenshot shows the search interface of the Špalíček digital library. At the top left is the logo 'Špalíček' with the tagline 'Digitální knihovna kramářských tisků'. At the top right is the seal of the National Museum (MUSEUM NATIONALE 1818). The breadcrumb trail reads 'Homepage » Digitální knihovna » Pokročilý vyhledávací formulář'. The search form is titled 'Vyhledávací formuláře:' and has three tabs: 'Pokročilé' (selected), 'Původci a citace', and 'Obsah'. The search criteria are: 'Země uložení' (dropdown) set to 'vražda', 'Titul' (dropdown) set to 'a', 'Datum vydání' (dropdown) set to 'a', 'Místo vydání' (dropdown) set to 'a', and 'Slova kdekoliv' (dropdown) set to 'a'. Below the search criteria are three sections: 'Vztah k předchozímu hledání' with radio buttons for 'Nový', 'Zpřesnit (&)', 'Rozšířit (+)', and 'Vyjmout (-)'; 'Nastavení dotazu' with checkboxes for 'abc = abc*', 'skupiny slov', and 'tolerance'; and 'Nastavení diakritiky' with checkboxes for 'a+(â~ã~ä..)' and '(a~â~ã~ä..)'. At the bottom are three buttons: 'Hledat' (red), 'Zpět', and 'Smazat'.

Špalíček
Digitální knihovna kramářských tisků

MUSEUM NATIONALE
1818

Homepage » Digitální knihovna » Pokročilý vyhledávací formulář

Vyhledávací formuláře: **Pokročilé** Původci a citace Obsah

Země uložení ▼ vražda ⓘ

a ▼ Titul ▼ ⓘ

a ▼ Datum vydání ▼ ⓘ

a ▼ Místo vydání ▼ ⓘ

a ▼ Slova kdekoliv ▼ ⓘ

Vztah k předchozímu hledání Nastavení dotazu Nastavení diakritiky

Nový abc = abc* a+(â~ã~ä..)

Zpřesnit (&) skupiny slov (a~â~ã~ä..)

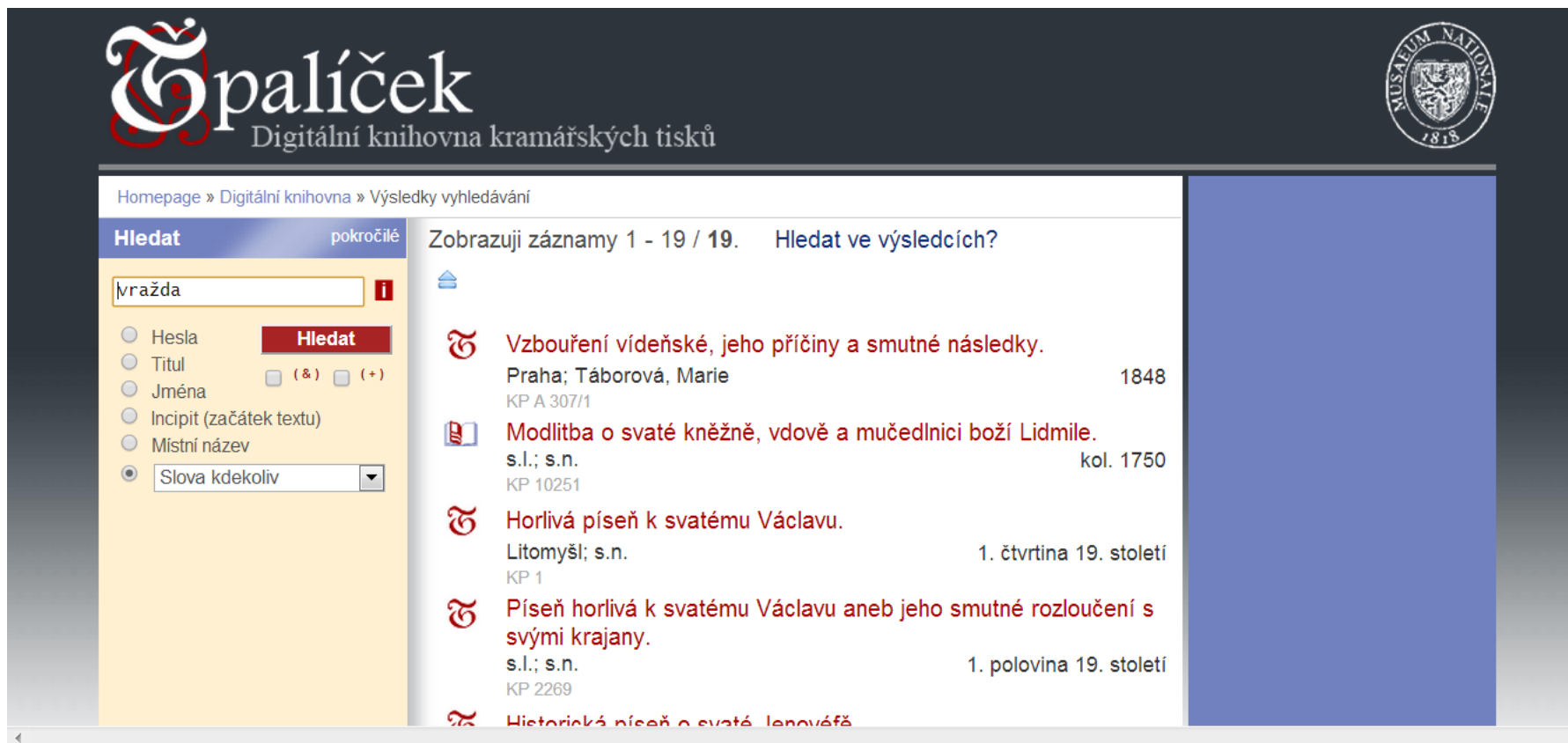
Rozšířit (+) tolerance

Vyjmout (-)

Hledat Zpět Smazat

Digitální knihovna ŠPALÍČEK

- výsledek vyhledávání podle slova „vražda“

The screenshot shows the search results page of the Špalíček digital library. The search term 'vražda' is entered in the search box. The results list includes:

- Vzbouření vídeňské, jeho příčiny a smutné následky.**
Praha; Táborová, Marie 1848
KP A 307/1
- Modlitba o svatě kněžně, vdově a mučednících boží Lidmile.**
s.l.; s.n. kol. 1750
KP 10251
- Horlivá píseň k svatému Václavu.**
Litomyšl; s.n. 1. čtvrtina 19. století
KP 1
- Píseň horlivá k svatému Václavu aneb jeho smutné rozloučení s svými krajany.**
s.l.; s.n. 1. polovina 19. století
KP 2269
- Historická píseň o svatě Lenové**

The page also features a search filter sidebar on the left with options like 'Hesla', 'Titul', 'Jména', 'Incipit (začátek textu)', 'Místní název', and 'Slova kdekoliv'. The top navigation bar includes the Špalíček logo and the text 'Digitální knihovna kramářských tisků'.

Digitální knihovna ŠPALÍČEK

- dostupná metadata ke konkrétní písni z nabídky

The screenshot displays the digital library interface for 'vražda'. On the left, a search bar contains the word 'vražda'. Below it, a list of search criteria includes 'Hesla', 'Titul', 'Jména', 'Incipit (začátek textu)', 'Místní název', and 'Slova kdekoliv'. A 'Hledat' button is present. Under the 'Zobrazení' section, several options are checked: 'Galerie', 'Náhled', 'Velký obraz', 'Popis dokumentu', and 'Zarovnávat při otevření'. A 'Zarovnat nyní' button is also visible. The main content area shows a document titled 'Vzbouření vídeňské, jeho příčiny a smutné následky.' with the following metadata:

INCIPIT
Ach ty milý Bože věčný, což je to přesmutný čas.

NÁPĚV
Zpívá se jako: Proč's mne, Bože, na svět stvořil.

JAZYK
Česky

IMPRESUM
Knihkupec: Stýblo, Bedřich 1817 - 1891, Praha
Tiskař: Táborová, Marie, Praha

OBSAH
Píseň o říjnovém povstání ve Vídni v roce 1848.

On the right side of the interface, there is a blue vertical bar with the text 'a smutné následky.' and a musical note icon followed by 'Ach ty milý Bože věčný, což je to přesmutný čas. (s. 1-8)'. At the bottom left, a small thumbnail of the document cover is visible, showing the title 'Vzbouření vídeňské, jeho příčiny a smutné následky.' and an illustration of a cityscape.

Digitální knihovna ŠPALÍČEK

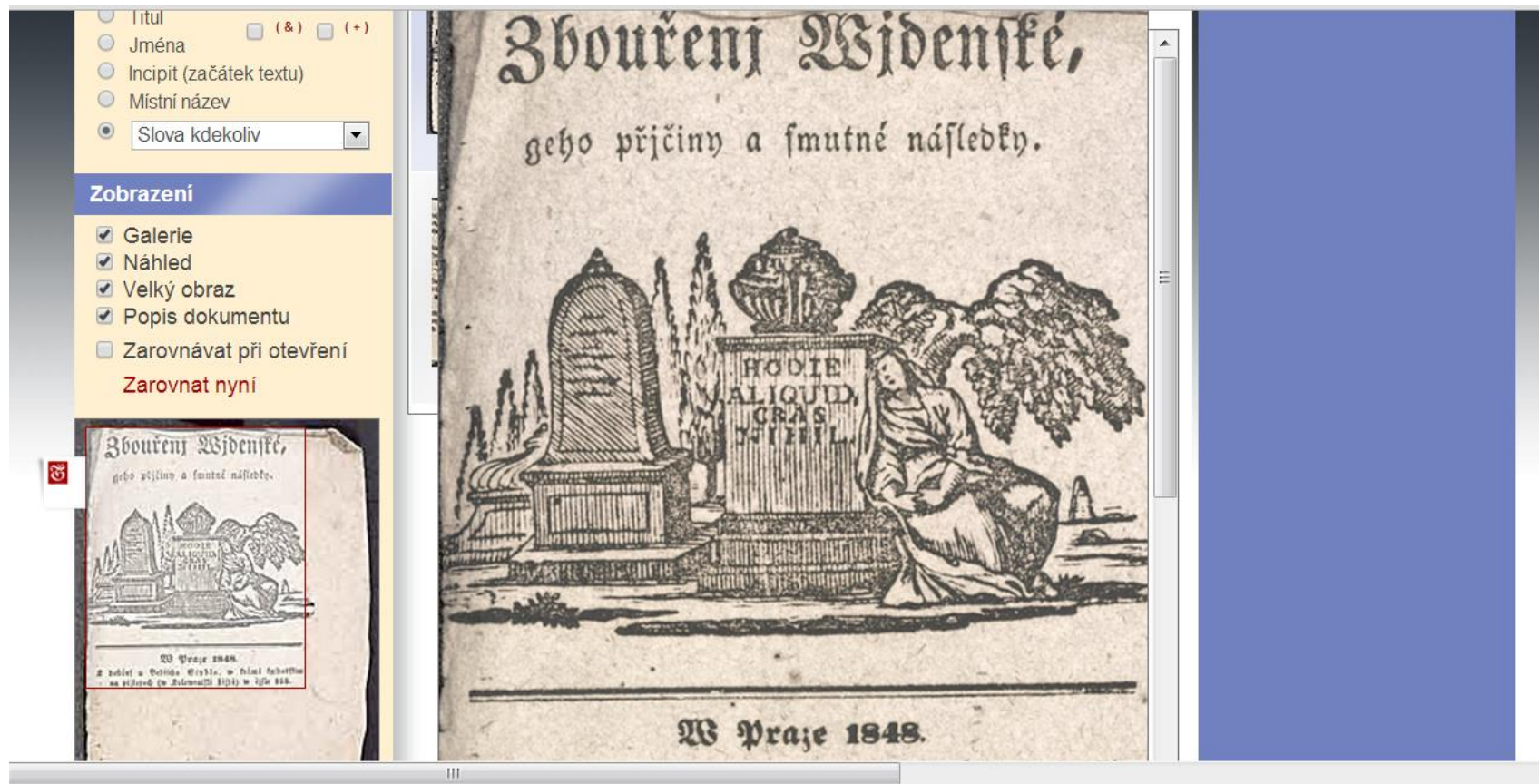
- detailní náhled na první stránku písně

Titul (&) (+)
Jména
Incipit (začátek textu)
Místní název
Slova kdekoliv

Zobrazení

- Galerie
- Náhled
- Velký obraz
- Popis dokumentu
- Zarovnávat při otevření

Zarovnat nyní

Zbouření Widenstě,
geho přičiny a smutné následky.

HODIE
ALIQUID
GRAS
ESTITIL

W Praze 1848.

Pro koho je digitální knihovna ŠPALÍČEK určena

- Pro laiky
- Odborníky na literární vědu
- Historiky
- Pedagogy jako výukový materiál
- Knihovny a jejich uživatele

Na závěr

- ❑ Dnes nám kramářské tisky poskytují věrný náhled do doby jejich vzniku
- ❑ Ukazují nám, čím se bavil lid
- ❑ Odkrývají nám způsob myšlení autorů písní
- ❑ Jsou zdrojem informací o dobových událostech

Náměty kramářských písní v písničkách Hradišťanu

- <http://www.hradistan.cz/Audio/Vojna/09%20Jarmarecni%20pisne.mp3>

Děkuji a pěkný den

Zdroje:

- SCHEYBAL, J. V. *Senzace pěti století v kramářské písni*. Kruh, Hradec Králové, 1991. 392 s., 1. vydání, ISBN 46-016-91
- VEČERKOVÁ, Eva. *Poslouchejte mládenci a panny...aneb o české písni kramářské*. Brno: Moravské zemské muzeum, 1995. s, 13. ISBN 80-7028-077-8
- BYDZOVSÁ, Iva. Co je špalíček? In: *Špalíček. Digitální knihovna kramářských tisků*. [online]. [cit. 2013-11-13]. Dostupné z: <http://dbase.aipberoun.cz/spalicek/>
- *Hradišťan* [online]. [cit. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://www.hradistan.cz/cd02.htm>
- *Špalíček: Digitální knihovna kramářských tisků* [online]. [cit. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://dbase.aipberoun.cz/spalicek/>